

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ
Р І Ш Е Н Н Я
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ
м. Чернівці

від 06 квітня 2017 року

№ 7

Справа № 02-27/4

Про припинення порушення законодавства
про захист економічної конкуренції
та накладання штрафу

Адміністративна колегія Чернівецького обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши подання про попередні висновки відділу досліджень і розслідувань від 14.03.2017 та матеріали справи №02-27/4 щодо порушення законодавства про захист економічної конкуренції комунальним підприємством «Чернівціводоканал»,

ВСТАНОВИЛА:

ПАТ «Енергопостачальна компанія «Чернівціобленерго» (надалі – **Товариство**) засновано відповідно до Указу Президента від 04.04.1995 №282/95 та наказу Міністерства енергетики та електрифікації України від 15.06.1995 №106.

Юридична адреса: вул.Прутська, 23А, м.Чернівці, 58000.

Ідентифікаційний код Товариства: 00130760.

Товариство здійснює свою діяльність на підставі Статуту, нова редакція якого затверджена загальними зборами ПАТ «ЕК Чернівціобленерго» (протокол від 25 квітня 2016 року).

Згідно Статуту метою діяльності Товариства є задоволення суспільних потреб в його продукції, роботах, послугах, задоволення потреб споживачів електричної енергії в умовах функціонування єдиної енергетичної системи України та реалізація соціальних та економічних інтересів акціонерів Товариства на підставі одержаного прибутку.

Предметом діяльності Товариства є, зокрема, постачання електричної енергії за регульованим тарифом, передача електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами, розподіл електричної енергії.

Основну діяльність Товариство здійснює на підставі ліцензій, виданих Національною комісією регулювання електроенергетики України (надалі – НКРЕКП), на:

- передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами від 28.04.2011 серії АГ №500303;

- постачання електричної енергії за регульованим тарифом від 28.04.2011 серії АГ №500304.

Здійснюючи господарську діяльність, Товариство, відповідно до статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції», є суб'єктом господарювання.

Статтею 5 Закону України «Про природні монополії» визначено, що розподіл електричної енергії (передача електричної енергії місцевими (локальними) електромережами) відноситься до сфери діяльності суб'єктів природних монополій. Отже, ПАТ «ЕК «Чернівціобленерго», здійснюючи ліцензовану діяльність на цьому ринку, є суб'єктом природної монополії.

Відповідно до вимог Закону України «Про Антимонопольний комітет України», Закону України «Про захист економічної конкуренції» та Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5 березня 2002 року № 49-р, проведено аналіз становища ПАТ «ЕК «Чернівціобленерго» на ринку постачання електричної енергії за регульованим тарифом.

Об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є:

- послуги з постачання електричної енергії за регульованим тарифом;
- ПАТ «ЕК «Чернівціобленерго».

Споживачами послуг з постачання електричної енергії за регульованим тарифом є фізичні та юридичні особи, які користуються послугами ПАТ «ЕК «Чернівціобленерго».

Товарними межами ринку за показниками взаємозамінності, подібності призначення, споживчих властивостей є послуги з постачання електричної енергії за регульованим тарифом.

ПАТ «ЕК «Чернівціобленерго», як суб'єкт природної монополії, працює на ринку постачання електричної енергії за регульованим тарифом в межах зони ліцензованої діяльності, що визначена НКРЕКП, а саме, в межах електричних мереж, що обслуговуються Товариством. Такими межами є територія Чернівецької області. Отже, територіальними (географічними) межами ринку є Чернівецька область.

Часовими межами ринку визначено 2016 рік та січень-лютий 2017 року.

Внаслідок природної монополії ПАТ «ЕК «Чернівціобленерго» є одноосібним балансоутримувачем та експлуатантом електричних мереж, а також єдиним суб'єктом господарювання, який отримує оплату від споживачів за спожиту ними електричну енергію за регульованим тарифом. Обсяги електричної енергії, які підлягають оплаті, визначаються за допомогою засобів обліку на підставі договору.

Поряд з технологічними особливостями існують й адміністративні бар'єри (обмеження) вступу інших суб'єктів господарювання на досліджуваний ринок – отримання від НКРЕКП ліцензії на постачання електричної енергії за регульованим тарифом.

Таким чином, на ринку послуг з постачання електричної енергії за регульованим тарифом конкуренція на цьому ринку відсутня.

Враховуючи наведене, відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за результатом діяльності 2016 року та в період січень-лютий 2017 року ПАТ «ЕК «Чернівціобленерго» займало монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з постачання електричної енергії за регульованим тарифом в територіальних (географічних) межах Чернівецької області, де розташовані діючі мережі Товариства, як таке, що не мало жодного конкурента на цьому ринку.

На виконання доручення Антимонопольного комітету України від 23.01.2017 №14-01/109 територіальним відділенням розглянуто заяву ФОП Момот Т.В. (вул.Українська, 2, с.Мілієво, Вижницький р-н, Чернівецька обл.) (надалі – Споживач) від 19.01.2017 щодо правомірності дій Вижницького РЕМ при здійсненні Споживачу перерахунку вартості спожитої електричної енергії, які можуть містити ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Споживач здійснює господарську діяльність на території с.Мілієво Вижницького району Чернівецької області, де розташований деревообробний цех. Структурним підрозділом ПАТ «ЕК «Чернівціобленерго», який здійснює передачу та постачання електричної енергії в межах цього району, є Вижницький РЕМ.

Взаємовідносини, які виникають у процесі продажу і купівлі електричної енергії між виробниками або постачальниками електричної енергії та споживачами, регулюються Правилами користування електричною енергією, затвердженими постановою Національної комісії з питань регулювання електроенергетики України від 31.07.1996 №28 (надалі – Правила, ПКЕЕ).

Відповідно до вимог Правил, між Споживачем та Товариством укладено договір про постачання електричної енергії від 01.09.2015 №1522.

В квітні 2016 року Товариством встановлено придбаний Споживачем багато тарифний прилад обліку типу ZMG410CR, заводський №51331635.

Слід зазначити, що встановлення такого лічильника доцільно для споживачів, які користуються електроенергією в години мінімального навантаження в мережі, тобто в нічні години, коли діють зменшені тарифи на електроенергію.

Засобом обліку Споживача здійснюється облік електроенергії за трьома зонами (нічна, напівпікова, пікова), а розрахунки проводяться за тарифами, диференційованими за періодами часу.

Як зазначено в заяві, 12.08.2016 на підприємство Споживача (деревообробний цех) прибули представники Товариства для проведення перевірки розрахункового засобу обліку та зчитування інформації з його пам'яті. Відповідальними особами Споживача було надано доступ до засобу обліку електричної енергії. Спочатку працівниками Товариства здійснено перевірку стану засобу обліку, знято пломби (без будь-яких зауважень щодо їх цілісності), а потім було застосовано програми MAP 120 та MAP 110. Хід зазначеної перевірки був зафіксований представниками Споживача на відео.

Споживач також стверджує, що по закінченню перевірки працівниками Товариства не складено Акт про проведення перевірки, як того вимагає п.3.29 Правил користування електричною енергією. Проте, був складений Акт про порушення від 12.08.2016 №123331 (надалі – Акт), в якому працівником Товариства зазначено, що Споживачем порушено п.3.16 Правил користування електричною енергією та те, що на момент огляду лічильника пломби енергопостачальника не пошкоджені.

Споживач вважає, що працівниками Товариства проводились дії, направлені на зволікання розгляду Акту на комісії по розгляду актів про порушення та «замітання слідів» втручання працівниками Товариства в прилад обліку. Так, спочатку представники Товариства усно звернулись з приводу надання доступу до лічильника для зміни кодів доступу, а 20.09.2016 року хотіли зняти електролічильник без документально оформлених на те підстав.

Споживач також вважає, що працівники Товариства чинили на нього тиск з огляду на наступне. Вижницьким РЕМ 21.09.2016 надано безпідставне попередження про відключення об'єкта Споживача від електропостачання у зв'язку із заборгованістю, про яку Споживачу жодним чином не повідомлялось. 26.09.2016 Споживачем надіслано запит до Товариства з метою з'ясування суми заборгованості та причини її виникнення. За збігом обставин в цей же день Товариством проведено засідання комісії, на якій розглянуто Акт та вирішено *«провести перерахунок вартості спожитої електроенергії за діючими тарифами, позонно, диференційованими за періодами часу, згідно графіку навантаження приладу обліку за період з 17.05.2016 по 11.08.2016 на суму 120000,36 грн., яку рекомендовано оплатити Споживачу протягом тридцяти днів»* (мова оригіналу). При винесенні рішення комісією не взято до уваги, що пломби енергопостачальника не пошкоджені (про що зазначено в пункті Акту «зауваження до складеного акта») та відсутність висновку експертизи лічильника.

Згодом, у зв'язку з виходом з ладу Лічильника Споживач звернувся з цим до Товариства. 10.10.2016 лічильник було знято Товариством та направлено до ТОВ ЛГ «Смарт Енерджі» для встановлення причин несправності. Однак, як виявлено Споживачем, вказаний суб'єкт господарювання не має дозвільних документів для здійснення експертиз. Тому, Споживачем не надано згоду на розкриття зазначеним суб'єктом господарювання корпусу лічильника.

З огляду на викладене, Споживач вважає, що Товариство зловживає своїм монопольним становищем, вчиняючи протиправні дії, які порушують його інтереси та вимоги нормативно-правових актів України.

Для з'ясування обставин, викладених Споживачем, Товариству надіслано вимогу в.о. голови територіального відділення від 06.02.2017 №01-20/91 про надання інформації та підтверджуючих документів, які стосуються суті порушених Споживачем питань.

Аналізом матеріалів, наданих Споживачем, та відповіді Товариства (лист від 13.02.2017 №2/505) встановлено наступне:

1. Згідно п. 3.29 ПКЕЕ, виконання робіт з перевірки програмування до початку експлуатації та під час експлуатації електронного багатофункціонального засобу обліку оформлюється відповідним актом.

Згідно пп. 6.37 та 6.38 ПКЕЕ, у разі виникнення сумніву з боку постачальника електричної енергії (електропередавальної організації) у роботі розрахункових засобів обліку постачальник електричної енергії (електропередавальна організація) виконує позапланову технічну перевірку розрахункових засобів обліку. За результатами технічної перевірки складається акт, в якому зазначаються виявлені недоліки. У разі потреби проводиться експертиза відповідних засобів обліку. Якщо експертиза виявить втручання споживача в роботу засобів обліку, споживачу проводиться перерахунок кількості спожитої електричної енергії відповідно до законодавства України.

Однак, всупереч означених вимог ПКЕЕ, 12.08.2016 Товариством здійснено позапланову технічну перевірку та перевірку програмування електролічильника Споживача без складання акту проведення цих перевірок. За результатами перевірки складено тільки Акт про порушення № 123331 від 12.08.2016, передбачений п.6.41 ПКЕЕ.

2. Акт містить неповну інформацію щодо програмного забезпечення (надалі – ПЗ), яке застосовувалось представниками Товариства під час проведення перевірки електролічильника. Так, в Акті зазначено лише про застосування програмного забезпечення Landis+Gyr MAP110. Проте, по факту при проведенні перевірки, крім зазначеного, застосовувалось також ПЗ Landis+Gyr MAP120, причому MAP120 було застосовано **перед** застосуванням MAP110.

Важливим є те, що компанія Landis+Gyr - виробник даного ПЗ на своєму сайті (<http://www.landisgyr.eu/product/map>) визначає його призначення так: MAP 110 – інструмент обслуговування, а MAP120 – інструмент **параметризації** лічильників. Тобто, застосоване 12.08.2016 представниками Товариства ПЗ **Landis+Gyr MAP120 використовується**, в тому числі, **для переналаштування електролічильників, і здатне зчитувати та змінювати всі параметри пристрою.**

3. Акт містить суперечливі та взаємовиключаючі відомості щодо наявності порушень. Так, в описі виявлених порушень представником Товариства, який складав Акт, зазначено: *«Втручання в параметри розрахункових засобів обліку електроенергії з метою зміни показів лічильника шляхом пошкодження (фальсифікування) пломби енергопостачальника»* (мова оригіналу). При цьому, в полі «Зауваження до складеного акту» рукою того самого представника Товариства (про що свідчить як Споживач, так і візуальне порівняння почерку) записано: *«На момент огляду приладу обліку пломби енергопостачальника не пошкоджені»* (мова оригіналу). При цьому, Акт підписали і, як наслідок, погодились з обома наведеними твердженнями 4 представника Товариства.

4. Акт містить дані, які суперечать відеозапису, зробленому представниками Споживача під час проведення перевірки електролічильника. Так, в Акті зазначено, що пломби №8360ДК, №8400ДК та №2665092 пошкоджені (фальсифіковано) Споживачем. Однак, на відеозаписі зафіксовано процес зняття та спільного огляду пломб обома сторонами. При цьому, жодних зауважень щодо їх цілісності ні однією із сторін не висувається. Таким чином, висновок Товариства щодо пошкодження (фальсифікації) пломб є необґрунтованим, що дає підстави вважати - пломби були неушкодженими на момент їх огляду та зняття.

Принадгдно зазначити, що інформація про порушення пломб Споживачем, зазначена в Акті, не підтверджується Висновком експертного дослідження від 07.12.2016 №138П Миколаївського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України (надалі – Експертний висновок, Експертиза). Так, в Акті вказано, що Споживач здійснив «Втручання в параметри розрахункових засобів обліку електроенергії з метою зміни показів лічильника шляхом пошкодження (фальсифікування) пломби енергопостачальника» (мова оригіналу). Причому, пошкодженими Споживачем визначено пломби №8360ДК, №8400ДК та №2665092. Однак, Експертиза містить такий висновок:

«1. На внутрішніх поверхнях пломб №8360ДК ПАТ ЧОЕ та №8400ДК ПАТ ЧОЕ наявні механічні концентричні пошкодження, однак дані ознаки могли виникнути, як в результаті несанкціонованого доступу так і під час навішування.

2. Слідів зовнішнього впливу на пломби №8360ДК ПАТ ЧОЕ та №8400ДК ПАТ ЧОЕ, не виявлено» (курсивом - мова оригіналу).

Щодо пломби №2665092 у Експертному висновку зазначено: «У зв'язку з тим, що по пломбі-наклейці, будь-які питання не ставляться, дана пломба не досліджується» (курсивом – мова оригіналу).

Враховуючи те, що Споживач не погодився зі звинуваченням його у втручанні в параметри розрахункового засобу обліку електроенергії з метою зміни показів лічильника шляхом пошкодження (фальсифікування) пломби енергопостачальника, Товариство, відповідно до вимог п. 6.38 ПКЕЕ, було зобов'язано направити засіб обліку на експертизу, а перерахунок кількості спожитої електричної енергії провести лише у випадку виявлення експертизою втручання споживача в роботу засобів обліку.

Однак, порушуючи дану вимогу ПКЕЕ, Товариством засіб обліку на експертизу не направлено.

Таким чином, Товариством не доведено не тільки втручання саме Споживача в параметри електролічильника шляхом пошкодження (фальсифікування) пломб, але і самого факту втручання в параметри електролічильника.

Виходячи з викладеного, Товариством безпідставно звинувачено Споживача у втручанні в параметри розрахункових засобів обліку електроенергії з метою зміни показів лічильника шляхом пошкодження (фальсифікування) пломби енергопостачальника. Відповідно безпідставним є і здійснений Товариством на підставі Акту про порушення перерахунок вартості спожитої Споживачем електричної енергії в сумі 120 000,36 грн., про що зазначено в Протоколі засідання комісії Вижницького РЕМ ПАТ «ЕК «Чернівціобленерго» по розгляду актів про порушення ПКЕЕ від 26.09.2016 №57.

Отже, за результатами розгляду заяви Споживача відділом досліджень і розслідувань територіального відділення встановлено наступне:

1. Дії ПАТ «ЕК «Чернівціобленерго», які полягають у порушенні вимог пунктів 3.29, 6.37, 6.38 Правил, унесенні до Акту про порушення від 12.08.2016 №123331 суперечливих та взаємовиключаючих відомостей щодо наявності у діях Споживача порушень ПКЕЕ, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим ч.1 ст.13, п.2 ст.50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку постачання електричної енергії за регульованим тарифом, що призвело до ущемлення інтересів Споживача, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції.

2. Дії ПАТ «ЕК «Чернівціобленерго», які полягають у здійсненні неправомірного перерахунку вартості спожитої Споживачем електричної енергії в сумі 120 000,36 грн., є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим п.1 ч.2 ст.13, п.2 ст.50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку постачання електричної енергії за регульованим тарифом шляхом встановлення таких цін (інших умов) реалізації послуг, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

У відповідь на попередні висновки від 14.03.2017 по справі №02-27/4 Товариством надано лист від 27.03.2017 №2/1040, в якому йдеться про визнання вчинення Товариством порушень законодавства про захист економічної конкуренції, встановлених в ході розгляду зазваної справи. Зокрема, в листі зазначено: «Враховуючи некоректність дій працівників Товариства, при проведенні перевірки засобу обліку ФОП Момот Т.В., а також внесення а Акт суперечливих відомостей, 28.02.2017 року ПАТ «ЕК «Чернівціобленерго» проведено засідання комісії по розгляду актів порушення та спірних питань, що потребують додаткової перевірки і аналізу (надалі – Комісія), на якій прийнято рішення визнати Акт про порушення від 12.08.2016 №123331 недійсним.

Також, на засіданні Комісії прийнято рішення щодо скасування, відносно споживача ФОП Момот Т.В. (дог. №1522), застосованого перерахунку вартості спожитої електричної енергії в сумі 120 000,36 грн., про що споживача повідомлено листом від 01.03.2017 №2/697.

Таким чином, всі спірні питання врегульовано, порушень ПКЕЕ зі сторони споживача ФОП Момот Т.В. не виявлено.

Станом на 16.03.2017 за ініціативою ФОП Момот Т.В. договір про постачання електричної енергії №1522 розірвано та проведено звірку взаємних розрахунків. Згідно Акту звірки від 16.03.2017 року №25 у ФОП Момот Т.В. відсутня заборгованість за спожиту електричну енергію» (курсивом – мова оригіналу).

Поряд з цим, в листі зазначено, що Товариством проведено навчання з працівниками, які здійснюють перевірки засобів обліку електричної енергії, та зобов'язано їх в подальшому дотримуватись вимог чинних нормативно-правових актів.

Водночас, Товариство звертається з проханням до територіального відділення врахувати при прийнятті рішення наступне:

- співпраця в ході розгляду справи в частині надання вчасно повної та всебічної інформації, яка запитувалась;
- вжиття всіх заходів щодо припинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції до прийняття рішення.
- лист Споживача про відсутність у нього претензій до Товариства.

Згідно абз.2 ч.2 ст. 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за вчинення порушення у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем передбачено накладення штрафу у розмірі до десяти відсотків доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.

Дохід (виручка) ПАТ «ЕК «Чернівціобленерго» від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за 2016 рік склав   тис.грн.

Враховуючи викладене, керуючись ст.7, 12¹, 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», ст.48, 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», п.3, 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 №32-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за №291/5482 (із змінами), п.33 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19.04.1994 №5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 06.05.1994 за №90/299 (із змінами), адміністративна колегія Чернівецького обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України,

ПОСТАНОВИЛА:

1. Визнати, що відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», «Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку» за результатами діяльності 2016 року та січня-лютого 2017 року ПАТ «ЕК «Чернівціобленерго» займало монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг

з постачання електричної енергії за регульованим тарифом в територіальних (географічних) межах Чернівецької області, де розташовані діючі мережі Товариства, як таке, що немає жодного конкурента.

2. Визнати дії ПАТ «ЕК «Чернівціобленерго», які полягають у порушенні вимог пунктів 3.29, 6.37, 6.38 Правил, унесенні до Акту про порушення від 12.08.2016 №123331 суперечливих та взаємовиключаючих відомостей щодо наявності у діях Споживача порушень ПКЕЕ, порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим ч.1 ст.13, п.2 ст.50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку постачання електричної енергії за регульованим тарифом, що призвело до ущемлення інтересів Споживача, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції.

3. За вчинення порушення, визначеного п.2 цього рішення, на ПАТ «ЕК «Чернівціобленерго» накладити штраф у розмірі 17000, 00 (сімнадцять тисяч) гривень.

4. Визнати дії ПАТ «ЕК «Чернівціобленерго», які полягають у здійсненні безпідставного перерахунку вартості спожитої Споживачем електричної енергії в сумі 120 000,36 грн., порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим п.1 ч.2 ст.13, п.2 ст.50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку постачання електричної енергії за регульованим тарифом шляхом встановлення таких цін (інших умов) реалізації послуг, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

5. За вчинення порушення, визначеного п.4 цього рішення, на ПАТ «ЕК «Чернівціобленерго» накладити штраф у розмірі 17000, 00 (сімнадцять тисяч) гривень.

Штраф підлягає сплаті у **двомісячний строк** з дня одержання рішення про накладення штрафу.

Відповідно до статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції», документи, що підтверджують сплату штрафу, необхідно надіслати Чернівецькому обласному територіальному відділенню Антимонопольного комітету України протягом п'яти днів з дня сплати штрафу.

Це рішення може бути оскаржене до господарського суду Чернівецької області у двомісячний строк з дня його одержання.

Голова колегії,
в.о.голови територіального відділення

В.М.Татарчук